

A N O T A C E

„Joint Investigation Teams“ jako nástroj k potírání organizované kriminality

Úvod

Stále se vyvíjející globalizace a internacionalizace vede k celosvětově narůstajícím propojením, která se týkají téměř všech úseků života. Z tohoto vývoje vyplývající nové svobody pro občany, podniky, instituce a státy si uvědomuje a plně ve svém zájmu využívá i organizovaná kriminalita (OK), která operuje bez jakýchkoli hranic, kdežto orgány činné v trestním řízení jsou vázány svými státními a právními hranicemi. Ke zvládnutí tohoto fenoménu a k zajištění prostoru svobody, bezpečnosti a práva uvnitř Evropské unie se musí státy alespoň částečně vzdát svých suverénních práv. Ještě velmi mladý právní nástroj „Joint Investigation Teams (JITs)“ se pokouší v systému bi- a multilaterální kooperace učinit evropské orgány činné v trestním řízení stejně flexibilními, jako jsou již pachatelé.

Obecně k JITs

Pojem „JITs“ znamená „Společné objasňovací (vyšetřovací) skupiny“.

Jedná se o bilaterální nebo multilaterální smlouvou zřízenou objasňovací (vyšetřovací) komisi za účelem trestního stíhání v případech organizované kriminality a terorismu, která se skládá z policistů, státních zástupců a soudců zúčastněných států a je po ohraničenou dobu pověřena objasňováním konkrétní trestní věci uvnitř účastnických států. Poznatky získané touto objasňovací skupinou jsou přístupné všem zúčastněným.

Historický vývoj

Výchozím bodem vývoje JITS byla amsterodamská dohoda členských států EU, která zformulovala cíl „poskytnout svým občanům v jednom prostoru svobodu a právo na vysokou míru bezpečnosti“. Možnost zřizování JITS byla však zmíněna až na zvláštním zasedání Evropské rady v Tampere a zřizování JITS bylo upraveno předpisem EU dne 29.5.2000, který však byl ratifikován až o mnoho let později, ale v roce 2005 pozbyl platnosti. Přesto je čl. 13 tohoto předpisu EU obecně uznáván za základ pro zřizování JITS. Až dosud bylo již zřízeno asi 40 JITS, z toho pět za účasti německých kriminalistů.

JITS měly být určeny zejména pro státní hranice přesahující drogovou kriminalitu, obchod s lidmi a terorismus a mají fungovat pod vedením místně příslušného orgánu vůdčí země (tj. Lead Country) a to za účasti osob vyslaných ze smluvních států nebo supranárodních organizací (Seconded Members). Případy je možno řešit bez dalších dožádání (cestou právní pomoci) a na chování pachatelů lze reagovat rychle. Neexistuje-li naprosto shodná právní úprava trestnosti v některých zúčastněných státech, je rozhodující právní úprava Leadcountry. Jedná se tedy o podstatnou ztrátu suverenity států účastnících se JITS, což se již blíží ideji nadnárodního vyšetřovacího úřadu.

Oblasti použití

Z obsáhlého autorova výkladu v podstatě vyplývá, že JITS se použijí v těchto třech situacích: Za prvé, jestliže trestná činnost zasahuje nejméně do dvou členských států EU- Za druhé, jestliže objasňování klasickou cestou právní pomoci by bylo nemožné nebo podstatně ztížené respektive příliš drahé. Za třetí, jestliže trestnost objasňované kriminality je ve zúčastněných státech přibližně shodná. Zpravidla se jedná o zvláště závažnou trestnou činnost, organizovanou kriminalitu

resp. mezinárodní terorismus. Němečtí kriminalisté pracovali již v JITs, které objasňovali mezinárodní obchod s drogami, padělání bankovek eura pro teroristickou organizaci a přeshraniční sériové krádeže peněžních automatů.

Problémové úseky s optimalizace využití JITs

Autor uvádí stávající problémy a ukazuje možnosti jejich řešení. V prvním podbodu se zabývá právním rámcem JITs, v druhém bodu stupněm známosti a akceptace JITs včetně jejich nárůstu. Též akcentuje, že policie musí vést účinnější vysvětlovací a přesvědčovací kampaň ve vztahu ke státním zastupitelstvím.

V dalších částech svého příspěvku se autor zabývá určováním pro JITs vhodných skutkových podstat, komunikací a doprovodnou cílenou kontrolou v JITs. Svůj příspěvek končí celkovým posouzením JITs a optimistickým výhledem tohoto instrumentu do budoucnosti.

V rámci mezinárodní policejní spolupráce využila Česká republika tohoto instrumentu zatím celkem ve 3 případech, kdy v této oblasti převažuje spolupráce se Slovenskou republikou. Jedná se o tzv. decentralizované JITy, tzn., že zúčastnění členové působí (provádí šetření a dokazování) každý ve své zemi a nejsou centralizováni na jednom místě. Žádost o právní pomoc je součástí dohody o založení JITu.

V prvním případě byl JIT využit v rámci případu obecného ohrožení, kdy se jednalo o nástražný výbušný systém, resp. nalezení zavazadla s výbušninou na vlakovém nádraží. Ve druhém případě byl JIT využit v případě podvodu s DPH (tato operace však v současné době stále probíhá a nelze ji blíže specifikovat). Poslední JIT je ve spolupráci s Rakouskem a týká se vyšetřování nákupu Pandurů.

(Bergner Stan: „Joint Investigation Teams“ als Instrument zur Bekämpfung Organisierter Kriminalität. Kriminalistik. C.F.

Müller, Verlagsgruppe Hüthig Jehle Rehm GmbH, Heidelberg 2010,
č.6. s.367 – 376)

JUDr. Ing. Olga VOJTĚCHOVSKÁ

doktorand na Katedře kriminalistiky

Fakulty bezpečnostně právní, Policejní akademie České
republiky v Praze